

صریح در تریمون‌ها

بازخوانی زندگی و دیدگاه‌های سیاسی حسین سلامی، فرمانده کل سپاه

سمیه متقی
دبیر گروه سیاست

ساعات اولیه جنگ اسرائیل و ایران بود که در یک عملیات غافلگیرانه تعدادی از فرماندهان نظامی و دانشمندان هسته‌ای در کنار مردم غیرنظامی کشورمان شهید شدند؛ در میان اسامی این فرماندهان، نام حسین سلامی فرمانده کل سپاه نیز به چشم می‌خورد؛ چهره‌ای از نسل اولی‌های سپاه که صفر تا صد فعالیت اجراییش در همین ارگان و نهادهای وابسته به آن بوده است. شخصیتی نظامی که در سال‌های اخیر و پس از انتصابش به‌عنوان فرمانده کل سپاه (از ۲ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۸) با سخنانش در خط‌ونشان کشیدن برای اسرائیل و آمریکا، تبیین جنگ ترکیبی و جنگ روایت‌ها بیشتر شناخته می‌شود؛ درباره زندگی و سخنان او در حوزه سیاسی در ادامه به‌صورت مختصر اشاراتی خواهیم داشت.

دوران پیش از فرماندهی کل سپاه

انقلاب و دوران جنگ: وقتی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ پیروز شد، حسین سلامی جوانی ۱۸ ساله بود و همان سال در دانشگاه علم و صنعت در رشته مکانیک پذیرفته شد. درباره فعالیت او در سال‌های منتهی به انقلاب که در آن نوجوان بوده است؛ اطلاعات خاصی وجود ندارد البته شایعاتی درباره فعالیت‌های تدریجانه در برخورد او با ضدانقلاب در سال‌های ابتدای انقلاب، در ماه‌های ابتدایی او در سمت فرمانده کل سپاه در سال ۱۳۹۸ و چندی پس از حوادث آبان‌ماه ۹۸ مطرح شد که باتوجه به انتشار عکسی از آن رخدادها که عکس یکی از افراد حاضر در عکس به سلامی نسبت داده می‌شد؛ با مشخص شدن اشتباه در معرفی صاحب عکس آن شایعه نیز تکذیب شد.

سلامی در روستای وانشان گلپایگان به دنیا آمده بود و همانجا هم بزرگ شد و در سال منتهی به انقلاب به تهران آمد. با پیروزی انقلاب و در آن روزها که انقلاب فرهنگی آغاز شد؛ حسین جوان هم درس و دانشگاه را رها کرد با آغاز جنگ ایران و عراق به فاصله کمتر از دو ماه یعنی در آبان‌ماه ۱۳۵۹ به سپاه پیوست و به جبهه جنگ با عراق رفت. او مدتی را در لشکرهای ۲۵ کربلا و ۱۴ امام حسین که از جمله لشکرهای رزمی پیاده نیروی زمینی سپاه بود، حضور داشت و پس از آن هم در سال‌های پایانی جنگ نیز در قرارگاه دریایی نوح به‌عنوان فرمانده عملیات در کنار دیگر اعضای نیروی دریایی سپاه به فعالیت مشغول بود.

پایان جنگ و ادامه تحصیل: با پایان جنگ عراق و ایران با وجود فاصله‌ای که او با درس و دانشگاه هم به‌دلیل انقلاب فرهنگی، هم به‌دلیل هشت سال جنگ و درگیری کشور داشت؛ بار دیگر مشغول به تحصیل شد. او دوره دانشکده فرماندهی و ستاد (دافوس) را گذراند و مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته مدیریت دفاعی از دانشگاه آزاد اسلامی دریافت کرد؛ پس از آن هم به‌عنوان استاد در دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه به تدریس مشغول شد و هم‌زمان هم درس را در دانشگاه علم و صنعت ادامه داد و در رشته پذیرفته شده در این دانشگاه نیز فارغ‌التحصیل شد. در سوابق علمی و تحصیلی او آمده است که او موسس و فرمانده دوره عالی جنگ دافوس از سال ۱۳۷۱ تا ۱۳۷۶ بوده است.

معاون عملیات ستاد مشترک سپاه: در پی فعالیت‌های مذکور او در سال ۱۳۷۶ به‌عنوان معاون عملیات ستاد مشترک سپاه منصوب شد و تا سال ۱۳۸۴ در این سمت حضور داشت. درباره فعالیت‌های او در این دوران با توجه به اینکه اخبار درباره سپاهیان آن هم در بعد سیاسی بیشتر حول محور حوادث مهم آن سال‌ها مانند اعتراضات کوی دانشگاه و برخوردها رقم می‌خورد؛ نام سلامی چندان مطرح نبود. از جمله اینکه در نامه فرماندهان به سید محمد خاتمی، که آن روزها سرو صدای بسیار داشت؛ به نامه «کاسه صبرمان به پایان رسید» مشهور است؛ نام او در کنار سایر فرماندهان نیامده است. او معمولاً اگر نامش در رسانه‌ها می‌آمد درباره فعالیت‌های سپاه در حوزه ارتقا و پیشرفت آفندی و پدافندی بود مثلاً در ۲۴ شهریورماه ۱۳۸۳ درباره رزمایش عاشورای ۵ سخن گفت: «رزمایش عاشورای ۵ می‌تواند یک سری از تصورات واقعی از قدرت ما در میان دشمنان بالفعل و بالقوه به وجود آورد».

فرمانده نیروی هوایی

سپاه: در اول بهمن‌ماه

۱۳۸۴ رهبری در حکمی

حسین سلامی را به‌عنوان

فرمانده نیروی هوایی

سپاه منصوب کرد. در این

حکم آمده است: «سردار

سرتیپ پاسدار حسین

سلامی / بنا به پیشنهاد فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نظر به حسن سوابق، شما را به فرماندهی نیروی هوایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منصوب می‌کنم. ارتقای توان رزم آن نیرو در چارچوب مأموریت‌های مصوب و رعایت دقیق آیین‌نامه‌ها مورد انتظار است.» در همه سال‌های حضور او در این سمت، قاطبه سخنانش درباره پیشرفت‌ها در حوزه کاری‌اش بوده است بوده است. مثلاً او در رزمایش تخصصی صاعقه در بهمن ۱۳۸۵ از رزمایش موفقیت‌آمیز سامانه فوق‌مصدن پدافند تور ام یک (TORM1) خبر داده و می‌گوید: «در امتداد تحقق دکترین دفاعی سپاه پاسداران بر مبنای استراتژی نظامی بازدارنده و دفاع اطمینان‌بخش و تهاجم تنبیهی علیه متجاوزان، نیروی هوایی سپاه با افزودن سیستم‌های جدید موشکی به سامانه پدافندی خود در جهت تقویت بنیه دفاعی گام برمی‌دارد.» یا مثلاً در مراسم تجلیل از پاسداران نمونه نیروی هوایی سپاه در روز پاسدار او با اشاره به قدرتمندی سپاه در عرصه‌های مختلف تأکید می‌کند: «در شرایط کنونی، هیچ کشوری در دنیا مستقل‌تر از ایران نیست، حتی آمریکا نیز هنوز يك کشور کاملاً مستقل نیست و به قدرت‌های هم‌تراز خود بسیار وابسته است.» همچنین سلامی در ادامه توضیح قدرت نظامی ایران به جهانیان در حاشیه یادواره فرماندهان و ۱۴۰ شهید شهرستان رودسر در آبان‌ماه ۱۳۸۷ می‌گوید: «درموضوع موشک‌های زمین به زمین، به قدرت فوق‌العاده‌ای دست پیدا کرده‌ایم و قادریم اهداف مورد نظر را در هر جمعی و با هر میزانی که مورد نیاز است، در يك عملیات دفاعی مورد اصابت قرار دهیم.»

جانشین فرمانده کل سپاه: یک‌سال بعد سلامی در ۱۲ مهرماه ۱۳۸۸ با حکم رهبری به‌عنوان جانشین فرمانده کل سپاه پاسداران منصوب شد. در حکم‌اش آمده است: «سردار سرتیپ پاسدار حسین سلامی / به پیشنهاد فرمانده کل سپاه و نظر به حسن سوابق خدمتی، جنابعالی را به سمت «جانشین فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی» منصوب می‌کنم. انتظار می‌رود، در ایفای این مسئولیت مهم، همه همت و تلاش خود را در جهت ارتقای سطح آمادگی‌ها در اجرای مأموریت‌های محوله به سپاه با نظر فرمانده کل سپاه به‌عمل آورید.» حضور سلامی در این سمت هم‌زمان با موج اعتراضات به نتایج انتخابات ریاست‌جمهوری در سال ۱۳۸۸ بود. او از این زمان بیش از گذشته به مباحث سیاست داخلی وارد می‌شود و در جایگاه جانشین فرمانده کل سپاه به موضوعات درون‌مرزی نیز می‌پردازد. مثلاً در ۲۲ دی‌ماه و چندی پس از تجمع ۹ دی‌ماه ۱۳۸۸ او در دومین یادواره سرداران و ۲۶۶ شهید شهرستان رامسر به‌عنوان جانشین فرمانده کل سپاه می‌گوید: «آنچه در ۹ دی‌ماه اتفاق افتاد، جوششی از يك حرکت الهی بود که چشمان تاریخ را خیره کرد. این حرکت شایسته و در شأن انقلاب اسلامی بود و تیری و سوی امیدهای واهی دشمنان روانه کرده است. این حرکت مردم ولایت‌مدار ایران اسلامی، نشانه شعور، آگاهی و هوشیاری آنان بود که اعلام کردند اسلام را از دست نخواهند داد و استقلال خود را به بیگانگان نمی‌فروشند و اجازه نمی‌دهند کسی به حریم امام‌شان اهانت کند.» او همچنین در تاریخ ۷ دی‌ماه ۹۱ در سالگرد نهم دی، درباره این روز می‌گوید: «۹ دی‌ماه نقطه آغاز بین‌المللی کردن انقلاب اسلامی در چهره جدید و حادثه‌ای بزرگ در تاریخ اسلام و انقلاب اسلامی بود. می‌توان تاریخ انقلاب را در تجزیه کرد. آنچه در فضای پس از انتخابات سال ۸۸ اتفاق افتاد، دقیقاً الگوسازی راهبردی از حوادثی بود که قبل از آن توسط آمریکایی‌ها در بخش‌هایی از عالم اتفاق افتاده بود.»

در سال‌های بعد حضور او به‌عنوان جانشین فرمانده کل سپاه با حادثه داخلی اعتراضات دی‌ماه ۱۳۹۶ روبرو می‌شود. همین هم موجب واکنش‌ها به حضور و عملکردش در سطح بین‌المللی شده و در روایت آنها اگر تا پیش از این از نظر سخنانش در حوزه نظامی سوززه این رسانه‌ها بود از این پس نام‌اش به‌عنوان فردی که در این نوع حوادث هم نام‌اش برده شد.

فرماندهی کل سپاه

دو سال بعد در یکم اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۸ سلامی از طرف رهبری از رده جانشینی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با یک درجه ارتقاء به رتبه سرلشکری به سمت فرماندهی کل سپاه پاسداران منصوب شد.

آبان‌ماه ۱۳۹۸ و اسقاط هواییم‌های اوکراینی: به فاصله چندماه از این حضور که او در اغلب سخنانش بار دیگر بر محوریت پیشرفت‌های نظامی و اقتدار ایران در این حوزه تأکید داشت؛ اعتراضات سراسری آبان‌ماه ۱۳۹۸ رخ داد و او در پی این واقعه علاوه بر مسئولیتی که داشت، اظهار نظر سیاسی نیز انجام داد. او با حضور در جمع مردم در آترامه آن سال پس از این وقایع گفت: «آنچه در روزهای اخیر اتفاق افتاد حاصل همه شکست‌های بزرگی بود که دشمن در عرصه‌های مختلف ظرف ۴۰ سال به‌خصوص در هشت ماه گذشته از امت اسلام و ملت ایران دریافت کرده است. او نمی‌توانست حادثه بسازد، اما منتظر ساختن یک حادثه بود تا از آن استفاده کند، دشمن حتی به پوشک بچه هم برای آزار مردم متوسل شد، بنزین فقط بهانه بود و او به دنبال اذیت کردن ملت ایران بود.» پس از آن هم با اسقاط هواییم‌های اوکراینی در ایران و اعتراضات به این اتفاق او در مجلس حاضر شد و گفت: «خداگواه است خودمان منشأ این فرضیه شدیم که ممکن است موشک ما اصابت کرده باشد، اگر خودمان مبدأ شکل‌گیری این فرضیه نبودیم هیچ کس نمی‌توانست متوجه قضیه شود.» (جلسه ۲۲ دی مجلس ۱۳۹۸)، در پی این اتفاقات تلاش‌هایی از سوی جمعی از ایرانیان مقیم سوئد برای قرار گرفتن نام سلامی در لیست تحریم اتحادیه اروپا صورت گرفت و اتحادیه اروپا در آوریل ۲۰۲۰ او را تحریم کرد.

اعتراضات ۱۴۰۱: در سال‌های بعد او در جایگاه فرمانده کل سپاه پیگیر برنامه‌ها، پیشرفت‌ها و ارتقای کیفیت کار بود و معمولاً نام‌اش با فعالیت دفاعی و برون‌مرزی سپاه بیشتر شنیده می‌شد. تا اینکه در سال ۱۴۰۱ بار دیگر در پی اعتراضات خیابانی مردم این‌بار به مرگ مهسا امینی نام او به کرات در چارچوب سیاست داخلی کشور شنیده شد. از حضورش در مجلس در این روزها و سخنرانی‌های پی‌درپی تا برنامهریزی‌های برای مقابله با اعتراضات، سلامی با اشاره به حوادث آن روزها در همایش افتتاحیه دوره جدید فرماندهی و ستاد سپاه گفت: «دشمن همه گسل‌ها را فعال کرد و با همه ظرفیت‌ها و تجربیات خود به میدان آمد تهدیدات انقلاب اسلامی هویتی و حق و باطلی است و تا زمان غلبه حل‌شدنی نیست. ما دائماً با دشمنی و فتنه روبرو هستیم و امکان دارد پس از ماجراهای اخیر موضوع دیگری ایجاد شود. دشمن در حوادث اخیر هر چه لشکر و یگان تربیت کرده بود با همه توان به میدان آورد، اما قاطعانه شکست خورد.» «یادار اختتامیه بیست‌و‌نهمین مسابقات سراسری قرآن کریم بسیج تصریح کرد: «دشمن با تصورات و رویایی شیطانی برای خاموش کردن انوار پرفروغ اسلام که از خورشید ولایت سر زده بود و صفحه زمین را منور کرد، بود، برنامه‌ها و توطئه‌های زیادی داشت. دشمن می‌خواست خیابان‌ها و کوچه‌های ما را مملو از خشونت کند و در مقابل آرمان طلبی یک ملت و امت ایستادگی کند و این مکر دشمنان مایود.»

وعده صادق: فارغ از این مواردی که اشاره شد در سایر بخش‌ها او شهرت‌اش در قدرت کلام و بهر خ کشیدن توانمندی‌های کشور به جهانیان به‌ویژه آمریکا و اسرائیل تا همین روزهای پیش از حمله اسرائیل به ایران بوده است. در یک‌سال اخیر نام او با اجرای وعده‌های صادق و مقابله با اسرائیل بیشتر به میان آمد. چنانچه در مهرماه سال ۱۴۰۳ و در پی کشته‌شدن سیدحسین نصرالله، ویدئویی از حسین سلامی منتشر شد که او به امیرعلی حاجی‌زاده، فرمانده نیروی هوافضای سپاه، فرمان آغاز عملیات «وعده صادق ۲» را می‌دهد. او در واکنش به موشک‌هایی که به سوی اسرائیل پرتاب شده بود، می‌گوید: «خیلی ماشاء‌الله داره» و یک روز پیش از حمله اسرائیل به ایران در صداوسیما گفته بود: «برخورد آتی ما با صهیونیست‌ها از جنس وعده‌های صادق نیست، بسیار کوبنده‌تر، ویرانگرتر و مخرب‌تر خواهد بود.»

نامه به دبیرکل سازمان ملل

جبهه اصلاحات ایران، نامه‌ای را به دبیرکل سازمان ملل ارسال کرد. در بخش ابتدایی این نامه آمده: «این اقدامات که به بهانه‌ی واهی و اثبات‌نشده دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای صورت گرفته، نقض آشکار قوانین بین‌المللی و منشور سازمان ملل متحد است و نه تنها حاکمیت ملی و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران را هدف قرار داده، بلکه ثبات و امنیت منطقه و بلکه جهان را با تبعات خطرناک و غیرقابل پیش‌بینی مواجه ساخته است.» در ادامه نامه آمده: «عالیجناب، سکوت جامعه جهانی در برابر این اقدامات بی‌ثبات‌کننده و تجاوزکارانه اسرائیل، که نخست‌وزیر آن به جرم نسل‌کشی در غزه تحت تعقیب دیوان کیفری بین‌المللی است، می‌تواند به تشویق متجاوز و گسترش دامنه درگیری‌ها در منطقه‌ای که سال‌ها از بی‌ثباتی و بحران رنج می‌برد، منجر شود. این وضعیت به‌ویژه از آن جهت که اسرائیل به‌طور جنون‌آمیزی تأسیسات و مراکز هسته‌ای ایران را مورد تهاجم قرار داده، آراش، سلامت و امنیت میلیون‌ها انسان بی‌گناه را در کشور ما و در منطقه، در معرض مخاطره و رنج و ویرانی قرار داده است.» در پایان نامه نوشته شده: «از جامعه جهانی و شورای امنیت سازمان ملل متحد، قویاً درخواست داریم: ۱- رژیم اسرائیل را به دلیل تجاوزات مسلحانه و عملیات تروریستی در خاک ایران، به‌صراحت و قاطعانه محکوم کنید ۲- از حق دفاع مشروع جمهوری اسلامی ایران، مطابق با ماده ۵۱ منشور ملل متحد، حمایت قاطع به‌عمل آورید ۳- به‌جای دعوت طرفین به خویشتن‌اندازی، اقدامات فوری و مؤثر برای جلوگیری از تداوم این تجاوزات و وادار کردن رژیم اسرائیل به رعایت قوانین بین‌المللی و پایان دادن به سیاست‌های خصمانه و بی‌ثبات‌کننده خود در منطقه، اتخاذ کنید. ما بر این باوریم که سازمان ملل متحد وظیفه خطیر حفظ صلح و امنیت بین‌المللی را برعهده دارد و در این شرایط حساس، نقش شما به‌عنوان دبیرکل، در هدایت جامعه جهانی به سمت عدالت و مقابله با تجاوز، حیاتی است.»

فرصتی تاریخی برای بازاندیشی

حزب اعتدال و توسعه ایران، به مناسبت آتش‌بس اعلام‌شده بین ایران و اسرائیل، بیانیه‌ای صادر کرد. در ابتدای بیانیه نوشته شده: «تجربه مقاومت در لبنان و غزه نشان می‌دهد که توافق آتش‌بس با اسرائیل پایان تهدید نیست و می‌تواند فرصتی برای خدعه، فریبکاری و برطرف کردن نقاط ضعف، همچنین زمینه‌سازی برای تجاوز دیگری باشد لذا منطق ایجاب می‌کند که آمادگی کامل نیروهای اطلاعاتی، امنیتی و دفاعی در بالاترین سطح حفظ شود و در عین حال این آتش‌بس می‌تواند آغازی برای تغییر بنیادین در الگوی مواجهه با بحران‌های امنیتی و سیاسی منطقه باشد.» در بخش دیگری از بیانیه آمده: «دستاورد امروز، حاصل رویکرد واقع‌گرایانه در سیاست خارجی مبتنی بر مدیریت تنش، بازسازی روابط منطقه‌ای و تقویت بنیان‌های ملی و همبستگی اجتماعی است و درک صحیح این واقعیت مستلزم آن است که این آتش‌بس را نه به‌عنوان ترک مناصبه و پایان تنش، بلکه به‌منابه فرصتی تاریخی برای بازاندیشی در سیاست‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، تلاش برای توسعه در ابعاد مختلف، تقویت جایگاه ایران در نظم نوین جهانی و نوسازی گفت‌وگوی ملی در سطح داخلی تلقی کنیم.» در پایان بیانیه نوشته شده: «حزب اعتدال و توسعه، ضمن اعلام حمایت از مسیر تنش‌زدایی و احیای عقلانیت در سیاست خارجی، از نخبگان دانشگاهی، احزاب سیاسی، نهادهای مدنی و رسانه‌ها دعوت می‌کند تا با عبور از مجادلات بی‌ثمر جناحی، در بازآفرینی گفت‌وافتان عقلانی، امنیت ملی و سیاست‌های توسعه‌محور نقش فعال و سازنده خود را ایفا نمایند. ایران سرفراز امروز بیش از هر زمان دیگر نیازمند گفت‌وگو، همگرایی و پرهیز از افراط‌گرایی و گرافه‌گویی است. ما همچنان بر این باوریم که آینده ایران، نه در امتداد تخص‌های پایان‌ناپذیر، بلکه در سایه صلحی مقتدرانه مبتنی بر «منافع ملی»، توسعه‌ای درون‌زا و برون‌نگرو عقلانیتی رشدآفرین رقم خواهد خورد.»